

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

O.R.S. Lek en Linge
VWO - HAVO - VMBO

Burgerschap en literatuur: bien s^ur !

Conferentie 'Burgerschap in de buurtalen'

Annemieke Haarlem

A.C.Haarlem@uva.nl

Burgerschap: wat is het?

- Houding, kennis en vaardigheden
- Identiteit, participatie, democratie

Wat betekent dat?

- Willen, inzicht hebben in, kunnen
- Samenwerken met anderen, mening vormen, democratisch opstellen, ...

Burgerschap: is dat nieuw?

Welnee! Dit doen we al in de les:

- Actualiteiten
- Nuancering van uitspraken
- Literatuur
- Cultuurkunde
- Taalnuances
- ...

Impliciet gebeurt er al heel veel in de klas!

Waarom burgerschap en literatuur?

- Identiteitsvorming
- Verplaatsen in een ander
- Kennis van andere culturen
- Mening vormen en geven
- Reflecteren op eigen kennis en opvattingen
- Discussiëren en ruimte houden voor een andere mening
- ...

Literatuur in de klas

Obstakels genoeg...

- Leerlingen vinden het moeilijk
- Leerlingen denken dat het saai is
- Leerlingen zijn niet gewend (van papier) te lezen

Of niet?

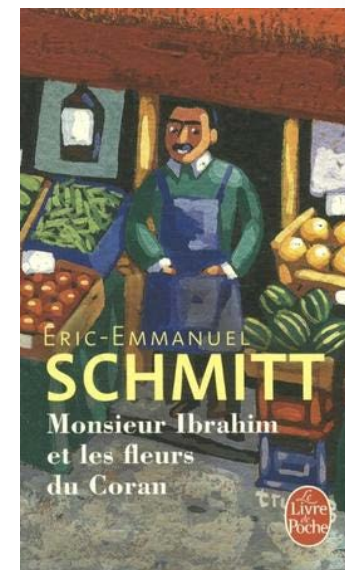
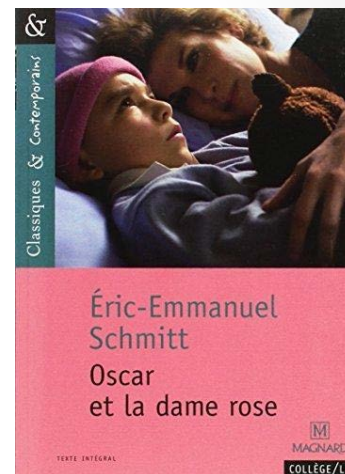
- Maak het lezen toegankelijk
- Gebruik activerende werkvormen
- Gebruik diverse media

Eric-Emmanuel Schmitt

- Wereldberoemde Frans-Belgische schrijver
- Wordt op veel scholen gelezen:
 - Oscar et la dame rose
 - Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran
- Toegankelijke boeken
 - Onderwerp
 - Taal
- Herkenbare thema's
- Passen bij burgerschap!

Bron afbeelding 1: <https://www.deslegte.nl/oscar-et-la-dame-rose-59791/>

Bron afbeelding 2: <https://www.deslegte.nl/monsieur-ibrahim-et-les-fleurs-du-coran-533909/>

Motivatie

- Een van de belangrijkste factoren:
een enthousiaste docent!

Ideale situatie: vrij lezen, iedereen leest tegelijkertijd, ook de docent (helemaal ideaal: ook de directeur, in de wiskundeles, ...)

Daarna: het boek moet aansluiten bij het niveau van de leerling
taalniveau
kennis van de wereld

Zie ook lezenvoordelijst.nl (nu helaas alleen voor Nederlands, Duits en Fries)

Niet motiverend: boektoets en standaard leesverslag...

Stadia van het lezen

- Introductie van het boek
 - “standaard”-opdrachten: lees de blurb-tekst, maak een tekening, voorspelling etc., zoek informatie op internet over...
 - Filmfragment en discussie
- Lezen, wisselende werkvormen
 - Thuis, in de klas
 - Alleen, samen
 - Met de film, alleen het boek
- Afsluiting
 - (creatieve) presentatie van het boek: wat is bijgebleven?

Aan de slag!

- Introductie met een [filmfragment](#)
- Eerst in duo's
- Dan klassengesprek
- Mogelijke verdere verwerking: schrijf een scène die hierna komt

Wat doet dit?

- Verkent de thema's (ook een soort “waarschuwing”)
- Maakt nieuwsgierig

Het lezen

- Wissel werkvormen af
- Pak regelmatig stukken terug: niet geactiveerde of bestaande (voor-) kennis demotiveert
- Laat leerlingen hun vorderingen bijhouden in een (online) dossier
- Ruim leestijd in de klas in
- Bespreek niet alleen wat er in het boek gebeurt, maar ook wat dat betekent, met de leerling doet

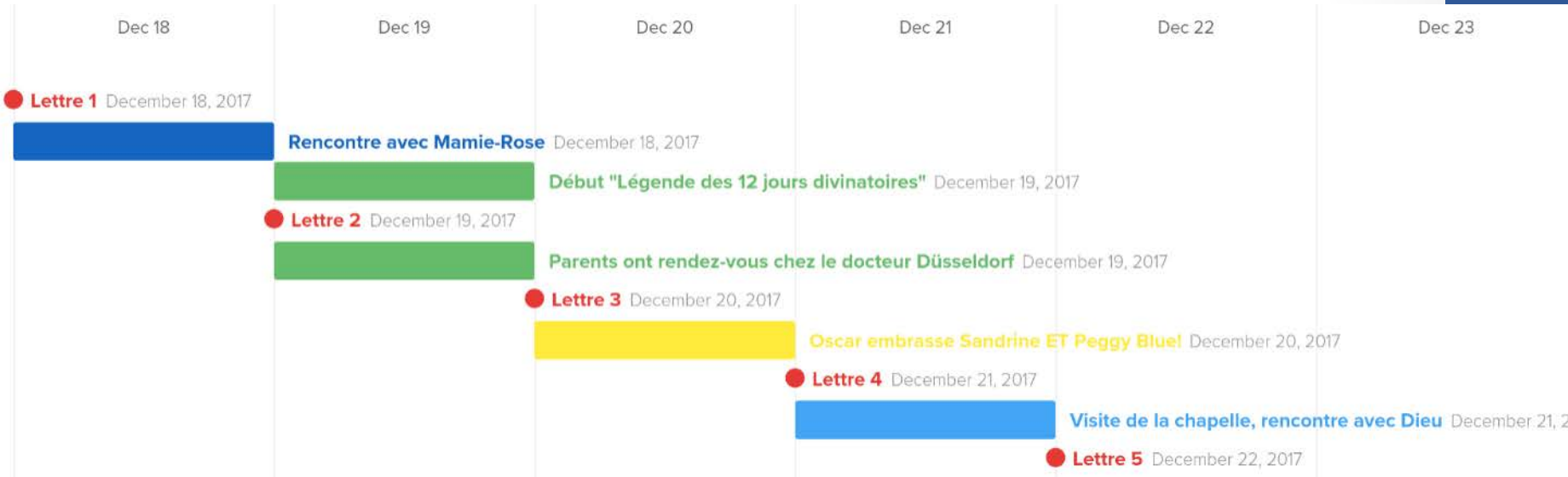
Dat is burgerschap!

Het lezen

- (Online) leesdossier
 - Vorderingen
 - Eventueel: woordenlijst
- Vindt de schat
- Leeshulp

paginanr.	Wat viel je op? (interessant, opvallend, verrassend, opmerkelijk...)	Wat snapte je niet? (waar wil je het in de klas nog over hebben?)

Het lezen: tijdlijn

Gemaakt op www.timerime.com (beperkt gratis beschikbaar)

Het lezen: hamvraag

- Hamvraag: geen toetsvraag of retorische vraag, maar een vraag die discussie uitlokt
 - Leerling bedenkt eigen vraag
 - Bespreekt in groepje of het goede hamvragen zijn
 - Discussiëren over de hamvragen
- Goede instructie geven
 - Geen hamvraag: Hoe heet de vriendin van Oscar?
 - Wel een hamvraag: Waarom zou Oscar zich in de bezemkast verstoppen?

Het lezen: leesapparaat in trio

In groep van 3 samen de tekst reconstrueren

- Afgebakende tekst in 3 delen
- 3 (wisselende) rollen:
 - Leesapparaat (de lezer)
 - Vragensteller
 - Procesbewaker
- Goede/slechte vragen

Het boek afsluiten

- Inhoud **plus**: wat heeft het boek met je gedaan?
- Goed om op een creatieve manier af te sluiten
 - Scène uit het boek op een alternatieve manier naspelen
 - Een brief schrijven als Oscar
 - Een deel van het verhaal in stripvorm maken
 - Karakterbeschrijving van Mamie-Rose maken
 - Een brief toevoegen aan het boek van docteur Düsseldorf/ouders van Oscar/Peggy Blue
- Klassengesprek
 - Zijn de thema's die je aan het begin noemde teruggekomen in het boek?
 - Wat vind je van de gekozen vorm van het boek?